

SKILDA VÄRLDAR

SSU:S SOMMARJOBBSRAPPORT 2013

Sveriges
Socialdemokratiska
Ungdomsförbund

Inledning

Sveriges Socialdemokratiska Ungdomsförbund - SSU - genomför årligen en undersökning riktad till alla Sveriges kommuner angående sommarjobb respektive feriepraktik för ungdomar. Undersökningen riktar bland annat in sig på lönenivåer i snitt, längden på arbetsperioden, samt hur många ungdomar som erbjuds arbete eller praktik.

Lönerna skiljer sig en del mellan sommarjobb och feriepraktik. Det kan bero på att vissa sommarjobb snarare är i form av semestervikariat och är öppna för alla i yrkesverksam ålder, vilket innebär högre lön mer utbildning och/eller högre ålder. Feriepraktikplatserna däremot är nästan helt uteslutande riktade till ungdomar i grundskolan och/eller gymnasiet. Den vanligaste längden är 3 veckor med en arbetstid på i snitt 30 timmar i veckan. Hur många som erbjuds arbete skiljer sig mycket beroende på kommunernas storlek, men vanligt är att en hel årskull erbjuds arbete eller praktik. En del kommuner erbjuder både sommarjobb och feriepraktik

Metod

I år har 202 av 290 kommuner svarat på undersökningen, vilket ger en svarsfrekvens på 69,7 procent. Undersökningen har avgränsats till ungdomar i åldrarna 16 respektive 18 år. Svartalternativen för lönen har utformats som intervall i tiotal, där snittlönenivån sträcker sig från mindre än 60 kr/tim till mer än 100 kr/tim. Det blir givetvis inte exakta lönenivåer därmed, utan ett snitt av vad ungdomarna tjänar. Detsamma gäller för arbetstiden. Det finns både för- och nackdelar med detta, men givet den korta undersökningsperioden (15-28 juni) är det en smidigare metod även om tillförlitligheten minskar något. I övrigt är frågorna ställda med ett "Ja"- eller "Nej"-alternativ, till exempel: "Är lönen/ersättningen förhandlad med fackliga organisationer?", "Ersätter sommarjobbade ungdomar befintlig personal?", och så vidare.

Resultat

Stora löneskillnader

Det är stora löneskillnader mellan Sveriges olika kommuner. Härryda är den kommun som uppger sig ha högst lön i genomsnitt för en 16-åring med en lön på 100 kronor i timmen. En 16-åring i Lessebo får istället 45 kronor i timmen.

Tabell 1: 10 högsta lönenivåer bland 16-åringar*

Namn	Lön i snitt
1. Härryda	100 kr/tim
2. Orust	94 kr/tim
3. Storuman	90 kr/tim
4. Kramfors	90 kr/tim
5. Åtvidaberg	90 kr/tim
6. Sigtuna	90 kr/tim
7. Sotenäs	80 kr/tim
8. Strängnäs	80 kr/tim
9. Tingsryd	80 kr/tim
10. Bjurholm	80 kr/tim

*Med reservation för att feriepraktik (lägre lön) och sommarjobb (högre lön) ofta ger olika lönenivåer, där vissa kommuner erbjuder enbart det ena eller andra och i vissa fall både och.

Tabell 1: 10 lägsta lönenivåer bland 16-åringar*

Namn	Lön i snitt
1. Lessebo	45 kr/tim
2. Sunne	45 kr/tim
3. Piteå	48 kr/tim
4. Åstorp	50 kr/tim
5. Haninge	52 kr/tim
6. Enköpings	54 kr/tim
7. Mellerud	55 kr/tim
8. Västervik	55 kr/tim

9. Mjölby	55 kr/tim
10. Hörby	61 kr/tim

* Med reservation för att feriepraktik (lägre lön) och sommarjobb (högre lön) ofta ger olika lönenivåer, där vissa kommuner erbjuder enbart det ena eller andra och i vissa fall både och.

I de 10 folkrikaste kommunerna (utom Göteborg och Linköping) ser statistiken ut som följande:

Tabell 3: Lönenivåer i snitt uppdelat på ålder

Namn	Lön sommarjobb 16 år	Lön i snitt sommarjobb 18 år	Lön i snitt feriepraktik 16 år	Lön i snitt feriepraktik 18 år
Stockholm	-	-	70 kr/tim	90 kr/tim
Malmö	80 kr/tim	90 kr/tim	-	-
Uppsala	-	-	Mindre än 60 kr/tim	60 kr/tim
Västerås	-	-	80 kr/tim	80 kr/tim
Örebro	-	-	60 kr/tim	60 kr/tim
Norrköping	65 kr/tim	65 kr/tim	-	-
Helsingborg	60 kr/tim	70 kr/tim	-	-
Jönköping	-	90-120 kr/tim	Mindre än 60 kr/tim	-

Allt fler sommarjobb

Sveriges kommuner erbjuder i något högre utsträckning sommarjobb och/eller feriepraktik till ungdomar flera veckor under sommaren, även om det är långt ifrån tillräckligt för att täcka efterfrågan av sommarjobb. I de 10 folkrikaste kommunerna (utom Göteborg och Linköping) ser statistiken ut som följande:

Tabell 4: Antal erbjudna jobb, veckor, timmar

Namn	Antal erbjudna jobb/praktikplatser	Antal erbjudna veckor i snitt	Antal erbjudna tim/vecka i snitt
Stockholm	5 500	3	30 tim/vecka eller mer
Malmö	-	4	5-10 tim/vecka
Uppsala	1 570	3	20-30 tim/vecka
Västerås	1 000	4	20-30 tim/vecka
Örebro	2 000	3	30 tim/vecka eller mer
Norrköping	650	4	30 tim/vecka eller mer
Helsingborg	775	3	30 tim/vecka eller mer
Jönköping	200 sommarjobb 1 200 feriepraktikplatser	4	30 tim/vecka eller mer

Som vi kan se av tabell 3 och 4:

- Unga i kommunen erbjuds oftast antingen garanterade sommarjobb eller feriepraktik (Jönköping undantaget som erbjuder både och) mellan tre och fyra veckor.
- Vanligast är att arbeta runt 30 timmar i veckan.
- Lönespridningen beror på ålder och huruvida kommunens sommarjobb även riktar sig mot personer över 18 år.

Andel av alla svarande: lön för feriepraktik

- 50,7 procent av 16-åringarna får mindre än 60 kr/tim för feriepraktiken.
- 35 procent av 16-åringarna får 60 kr/tim för feriepraktiken.
- 11,4 procent av 16-åringarna får 70 kr/tim för feriepraktiken.
- 2,9 procent av 16-åringarna får 80 kr/tim för feriepraktiken.

Andel av alla svarande: lön för sommarjobb

- 23,5 procent av 16-åringar får mindre än 60 kr/tim för sommarjobbet.
- 22,2 procent av 16-åringarna får 60 kr/tim för sommarjobbet.
- 25,9 procent av 16-åringarna får 70 kr/tim för sommarjobbet.
- 18,5 procent av 16-åringarna får 80 kr/tim för sommarjobbet.
- 6,2 procent av 16-åringarna får 90 kr/tim för sommarjobbet.

- 3,7 procent av 16-åringarna får 100 kr/tim för sommarjobbet.

Det verkar alltså som att det i många fall betalas ut högre löner om jobben är utformade som reguljära semestervikariat snarare än särskilda ungdomsjobb.

Stor andel av kommunerna förhandlar lön med fackliga organisationer

77,8 procent av kommunerna svarar att lönen är förhandlad med en facklig organisation. I en del fall gäller det enbart semestervikariernas avtalade löner.

En tredjedel av sommarjobbarna ersätter ordinarie personal

I de allra flesta (60,5 procent) av fallen ersätter dock inte sommarjobbade ungdomar ordinarie personal, även om en tredjedel (29,4 procent) gör det. Praktiserande ungdomar ersätter i princip inte alls ordinarie personal (98,8 procent av kommunerna svarar nej på frågan).

30-timmarsveckor vanligast

Trenden att erbjuda sommarjobb/feriepraktik under tre veckor, 30 timmar per vecka håller även när vi tittar på andelen av det totalt antal svarande. 69,6 procent av kommunerna erbjuder sommarjobb/feriepraktik under tre veckor. 36,6 procent erbjuder 20-30 timmar per vecka och 43,8 procent erbjuder 30 timmar eller mer per vecka.

Få kommuner samarbetar med det privata näringslivet

58,2 procent av de svarande kommunerna samarbetar inte med det privata näringslivet när det gäller sommarjobb/praktik. Enbart 27 procent av kommunerna gör det. En del svarar att de samarbetar med ideella föreningar samt kommunala bolag men inte företag. Sammantaget har ansökningarna till sommarjobb och feriepraktik ökat i 28,8 procent av fallen.

Om ungdomsarbetslösheten

Ungdomsarbetslösheten var enligt Statistiska centralbyrån (SCB) i maj 26,9 procent i Sverige. Men det är inte enbart i Sverige som det här är ett problem. Även internationellt är det en stor fråga. Både SCB samt International Labour Organization (ILO) har i år släppt rapporter på temat. I SCB:s rapport Ungdomars arbetsmarknadssituation – en europeisk jämförelse (SCB, 2013) konstateras att Sverige inte kan gömma sig bakom att mätmetoden harmoniserats med övriga europeiska länder och därmed inkluderar även studerande, utan att förklaringarna måste sökas institutionellt. ILO:s Global Employment Trends for Youth 2013: A generation at risk (ILO, 2013) är inne på att det här är en av de största globala utmaningarna för arbetsmarknadspolitiken framöver. Det har varit klart och tydligt länge att vi riskerar att förlora en hel generation ungdomar om problemet inte tas itu med. Ungas problem att ta sig in på arbetsmarknaden handlar ofta om en ond cirkel där många arbetstillfällen idag blivit svårare att få utan utbildning och/eller erfarenhet. Det bidrar till att överkvalificerade personer söker jobb som egentligen passar bättre för personer med en annan utbildningsnivå eller mindre erfarenhet. Det är även något ILO tar upp i sin rapport (ILO, 2013).

Det vi kan se från årets sommarjobsundersökning är att många unga får så kallade feriepraktikplatser. Huruvida det här är ”riktiga” jobb är svårt att uttala sig om. Förhoppningsvis bidrar det till underlätta ungas insteg på arbetsmarknaden, samt är viktiga sysslor som i kommunerna annars inte hade blivit utförda, till exempel sällskap åt äldre på äldreboenden eller för att rensa upp försummade parkområden. Att ungdomar kan utföra arbeten som idag inte görs i kommunerna kan vara ett viktigt bidrag till välfärden. Samtidigt får ungdomar inte utnyttjas som billigare arbetskraft enbart.

Att de allra flesta förhandlar om lönerna med fackliga organisationer är dock positivt. En hög nivå av arbetslöshet kan annars vara något som försämrar arbetstagarens möjlighet att påverka sin arbetsituation. Med en så pass hög ungdomsarbetslöshet som vi upplever i Sverige är det i hög grad arbetsgivarens marknad. Här kan nog kommunerna som arbetsgivare vara en viktig part. Det är ett politiskt risktagande att inte ge sommarjobbade ungdomar bra villkor, även när kommunen samarbetar med det privata näringslivet eller ideella föreningar.

SSU:s förslag

För att få ett arbete krävs det i dagens arbetsmarknad att man har arbetslivserfarenhet. Kontakter och tidigare erfarenhet är många gånger helt avgörande för om en ung människa får ett arbete. En rapport från LO (juni 2013) visar att under perioden oktober 2012 till april 2013 anmälades 54 745 sommarjobb till Arbetsförmedlingen. Det motsvarar 4,4 sommarjobb per 100 unga i åldrarna 15-24 år. Alla sommarjobb anmäls inte till arbetsförmedlingen men siffrorna visar att det är hård konkurrens om jobben. Även om kommunerna idag erbjuder ett antal sommarjobb och feriepraktikplatser så är det inte tillräckligt.

Målet bör vara att samtliga kommuner erbjuder alla årskullar i gymnasieålder och eventuellt yngre sommarjobb. Men det kräver även en nationell arbetsmarknadspolitik för unga. Utan en sådan kommer ungdomsarbetslösheten bli svår att tackla. Till nästa sommar vill SSU därför se en sommarjobbsgaranti för alla unga. Den ska finansieras genom att regeringen öronmärker pengar till kommunerna för detta ändamål.

Slutord

Den här undersökningen har fokuserat på sommarjobb samt feriepraktik för ungdomar i åldrarna 16 respektive 18 år. Cirka 200 kommuner av 291 har svarat på undersökningen. Samtliga erbjuder sommarjobb och/eller feriepraktik. I Sverige idag är ungdomsarbetslösheten ett stort problem som behöver tacklas med annan nationell politik. Sommarjobb eller praktik garanterat under ett antal veckor för alla i en årskull är dock ett steg på vägen. Det ger unga en fot in på arbetsmarknaden och ger dem bättre chans att klara sig efter att de gått ut skolan.

Tack alla som svarat och på olika sätt varit med och bidragit. Nästa år kommer vi tillbaka med en ny undersökning!